

Tomaž Krajnc

VSACE ZGODBE JE ENKRAT KONEC (PREGLED RAZISKAV V BREZNU TREH SRC)

V oktobru 2021 se je zbrala ekipa Matičarjev, ki so razopremili Brezno treh src od globine 550 metrov do površja. Izvlek zadnjega kosa vrvi iz jame je primeren trenutek, da lahko potegnemo črto pod raziskavami v Breznu treh src.

Vse skupaj se je začelo v letu 2009, ko so se jamarji v sestavi Štrukelj, Šuštar, Vengar odločili na Snežniku najti globoko jamo, ki jo bodo posvetili 100-letnici društva v prihajajočem letu 2010. V prvi fazi od avgusta do oktobra 2009 so v desetih akcijah rekogniscirali teren na južnih pobočjih Snežnika. Pri tem so registrirali okoli 12 novih jam; Žabonov kevderc, Recesijsko brezno, Brezno pozabljenega kompasa itd.

17. 10. 2009 je Ikarus našel vhod v Brezno treh src. Vhod v jamo se nahaja na nadmorski višini 1260 metrov, dobrih 400 metrov od slovensko-hrvaške meje, na jamarsko dobro znanem območju jugovzhodno od vrha Cifre. 31. 10. 2009 je bila na tretji raziskovalni akciji jama izmerjena do globine 175 metrov. S tem je bilo raziskav v letu 2009 konec.

Prva akcija v letu 2010 (19. 6.) je bila posvečena širjenju ožine na globini 181 metrov. Od junija do avgusta 2010 je sledilo še šest raziskovalnih akcij. Konec avgusta je bila dosežena globina 571 metrov, kjer se nahaja pasaža z imenom Cepetalnica.

Brezno treh src do globine 330 metrov sestavljajo tri zaporedna brezna, od katerih ima najgloblje globino 130 metrov, povezuje pa jih kratek meander. Nato do globine 571 metrov sledijo kratka brezna povprečne globine 20 metrov.

Cepetalnico sta 22. 8. 2010 za silo razširila Ikarus in Jerko. Za Cepetalnico jama močno spremeni svoj karakter, namesto vadoznih brezen se pojavljajo blatna do pet metrov globoka freatična brezna z ozkimi epifreatičnimi kanali.

Po razširitvi Cepetalnice so v letu 2010 sledile še štiri raziskovalne akcije. Tako se je na predzadnji akciji v letu 2010 izmerilo jamo do konca ozkega meandra pod Cepetalnico, dosežena je bila globina 601 meter. Na tej akciji se je pripetila

manjša nesreča, ko sva s sojamarjem zaradi meritev žimarila po istem štriku, ki ni imel vmesnega pritrdišča. Pri tem mi je jamar ob obremenitvi vrvi s spodnje strani spodnesel vertikalno, tako sem pristal v ostrih skalah. Bolela je predvsem noga, z dna jame sem se še nekako uspel izvleči, na površju pa sem komaj še hodil. Ob odstranitvi škornja sem opazil, da imam v nartu vtisnjen nekaj milimetrov velik košček skale. Stvar smo uspeli sanirati na terenu, bolečina pa mi ni dopuščala hoje še nekaj dni.

2. 10. 2010 je sledila še zadnja akcija v letu 2010. Tedaj smo opremili in izmerili prvo od treh zloglasnih prepek na dnu jame. Zaradi zvonastega prehoda iz meandra v nekajmetrsko brezno smo stvar poimenovali Padalnica, na dnu katere se odpira nekaj metrov široka kamrica. Z izmero jame do konca Padalnice smo zabetonirali dolžino jame za naslednje desetletje, dolžina je znašala 715, globina pa 606 metrov.

V letu 2011 je glavna raziskava na Snežniku bila posvečena sosednjemu breznu Sijočih zvezd. Tako se je glede na zbrane podatke v letu 2011 na dnu Brezno treh src izvedla le ena akcija. Namen akcije je bilo rekognisciranje meandra, ki se odpira na dnu kamre za Padalnico. Pametni možje so v napad poslali Cento, ki je med vsemi zbranimi na tej akciji imela najmanjši reakcijski pre-

sek. Ugotovila je, da ima naslednji meander, ki smo ga zaradi dobre akustike kasneje poimenovali Sluhovod, dolžino slabih deset metrov, konča se z manjšo razširitvijo, kateri sledi neprehodna ožina. Prvotna dimenzija Sluhovoda je omogočala prehod le, če si se z ožino zlil v horizontalni položaj. Na tej akciji so s sabo imeli tudi orodja za širjenje, a se zaradi nizke morale niso zares lotili dela. Nazaj grede so v stopnjo za lažji prehod preko Padalnice zabili še eno klamfo.

O raziskovalnih akcijah v B3S v letu 2012 ni podatkov. V tem letu je članstvo začelo gravitirati na Pokljuko. Raziskovanje na Snežniku v letu 2012 je bilo bolj borno, se je pa šlo v jamo kaj požimarit za kondicijo.

Naslednji evidentirani raziskovalni akciji segata v september 2013. Na prvi vikend akciji, ki je bila ena bolj obiskanih, se je z več ekipami začelo napadati ožino za Sluhovodom. Ožino smo poširili za slabih pet metrov in ji zaradi slabih delovnih razmer nadeli ime Lobotomija. Iz te akcije imamo celo podatek o porabljenih akumulatorjih, bilo naj bi jih deset. Druga vikend akcija je sledila konec septembra, taktika je bil podobna, v več valovih napadati ožino. Na tej akciji je ožina popustila, sledila je šestmeterska stopnja. Na dnu je prehod v naslednjo štiri metre globoko stopnjo preprečevala kratka ožina, ki pa je tudi odšla na tej akciji. Od

Prvopristopniki v Brezno treh src. Foto: Arhiv DZRJL

Zgoraj: Ena od obdelanih pasaž v Breznu treh src. Foto: Arhiv DZRJL
Desno: Eden od poširjenih meandrov blizu raziskanega konca jame. Foto: Arhiv DZRJL

tam naprej vodi ozek blaten meander, na dnu spran, višje pa z židkim blatom. Na tej akciji je Anže meandru jemal nedolžnost, a je po nekaj metrih tlačenja ocenil, da zadeva ne misli jenjati in da bo potrebno praskati naprej. Skratka, nekaj napol prehodnega in ogabno blatnega, čemur ni videti konca. Omenjeni deli so že nedvomno v aktivni poplavni coni, v blatu pa še toliko bolj. Edino, kar nas je tedaj gnalo naprej, je bila dosežena globina in močan preprih.

V letu 2014 večjih raziskovalnih akcij na dnu jame ni bilo, se pa je v višjih delih jame preopremilo par stopenj. Sočasno z akcijami v B3S se je v letu 2014 razopremilo Brezno sijočih zvezd (dolžina 377 metrov, globina 270 metrov).

V letu 2015 se je zaradi preprek na dnu spremenil koncept praskanja, sklenili smo, da je treba razširiti dostopne poti do dna jame. V jamo se je zvleklo bencinarco, najprej je padla Cepetalnica, naslednja v planu je bila Padalnica, a kaj ko je jermen na bencinarci po 50 luknjah ostal brez zobnikov. Na naslednji akciji se je spet razmišljalo zeleno in se usmerilo nazaj na elektriko, takrat se je naredilo odstavno nišo v Sluhovodu. Za dokončanje del v Sluhovodu je bila potrebna še ena akcija v letu 2016.

10. 9. 2017 se je začelo v večjem obsegu izvajati širitve v Filter meandru na dnu B3S, ki smo jih ljubkovalno poimenovali tudi Govno. Skratka, dan zmage. Z razširitvijo meandra, imenovanega Sluhovod, je jama postala prehodna tudi za ljudi večjih gabaritov. Druga akcija v 2017 je potekala konec septembra. Plan dela je bil širjenje sten in blata na dnu Govna do ovinka. Akterji akcije so razmere na dnu opisali nekako takole. Do deset centime-

trske plasti mokrega blata, luža, nad katero se plaziš tik pred deloviščem, in temna skala vzbujajo občutke, ki jih dobiš ob gledanju fotografij strelskih jarkov, dopolnjene z oglušujočim grmenjem tretjega člana. Akustika rovov je fascinantna, baje so stene vibrirale kar nekaj stopenj nad deloviščem. Ovinek v Govnu je na tej akciji padel, za njem pa se nahaja še več preozkega meandra. Na tej akciji smo prvič merili dele jame pod globino 606 metrov.

Prva akcija v letu 2018 je klavno propadla zaradi pozabljenega adapterja za mašino. Zanimivo, kako nam uspe po toliko izvedenih akcijah še vedno pozabiti ključno opremo. Vseeno se je šlo na dno v črevesje Snežnika, kjer smo se zarili v blatno, mokro in ozko nadaljevanje. Naprej se je slutilo nekaj širšega. Druga akcija na dno Snežnika v letu 2018 je bila nekoliko bolj uspešna, tretji član je delal ali ne, odvisno od tega, kako lepo si se z njim prej pogovarjal. Na tej akciji smo se uspeli prekopati do nečesa, kar so poimenovali blatni čep. Ta naj bi zamašil meander, a obenem ponujal možnost nadaljevanja skozi luknjo, kamor zgine tudi preprih, ki ga v nobenem primeru ne manjka.

Na začetku raziskovalne akcije v letu 2019 je prišlo do manjše poškodbe rame, prva ekipa v jami je zato po hitrem postopku odšla ven. Delo sta nase prevzeli drugi dve ekipi, po kar nekaj metrih širjenja je bila dosežena točka, kjer smo lahko videli, da se meander nadaljuje v precej podobno obupnem slogu in na koncu ostro zavije. Kljub precej močnemu preprihu smo na tem mestu preko jame naredili križ. Jamo se je v letu 2019 tako razopremilo do Cepetalnice na globini 571 metrov.

Leto 2020 je zaznamovala korona, ki ni omogočala oblikovanja večje skupine jamarjev, ki so potrebni za delo v tako zahtevni jami na takšni globini. Tako se je naslednjo akcijo izvedlo šele jeseni 2021, ko se je jamo razopremila do površja. Vhodni štrik je bil od starosti že prav lepo zelen. Ocenjujem, da smo v jami pregledali večino potencialno perspektivnih nadaljevanj, morebiti je v breznu Supernova ostalo spregledano kakšno okno, ki bo moralo počakati naslednje generacije jamarjev.

Za češnjico na torti se je v začetku leta 2022 izdelal tudi posodobljen načrt Brezna treh src in B zapisnik. Nova dolžina Brezna treh src znaša 763 metrov, končna globina jame znaša 621 metrov, kar ustreza koti 640 m n. v. Brezno treh src je s svojo globino najgloblje brezno na Snežniku, obenem pa tudi v južni Sloveniji. Najbližje od B3S globlje brezno se nahaja v Trnovskem gozdu.

Škoda, ker v jami nismo vodili statistike porabljenih ur, pokurjenih Ah in ostale robe, številke bi bile zagotovo impresivne. Ocenjena dolžina poširjenih meandrov in ožin na globini nekaj čez 600 metrov je zagotovo daljša od 30 metrov. Ni slabo, a ob enem smo vsi veseli, da ni treba na novo tlako v tanko črevo snežniškega blata.

Literatura

Korespondenčna lista DZRJL

A. Štrukelj: Raziskovanje: Brezno treh src na Snežniku ali nekatera srca se nikoli ne postarajo. Glas podzemlja, 2011, DZRJL.

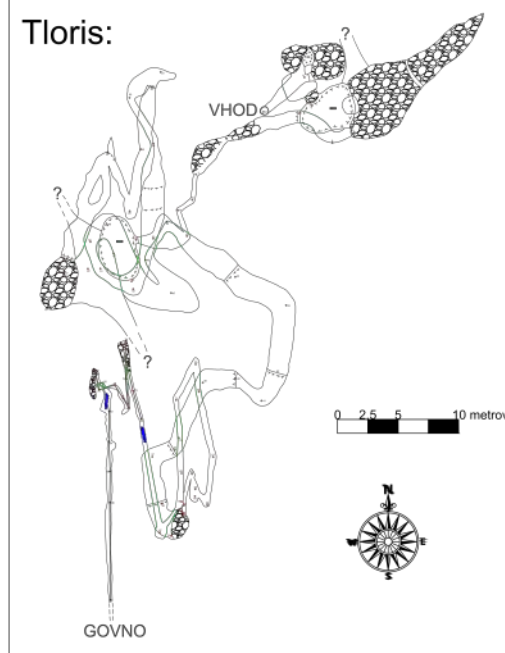
Tomaž Krajnc, Mitja Prelovšek: Jesen na Snežniku je lepa. Glas podzemlja, 2014, DZRJL.

BREZNO TREH SRC

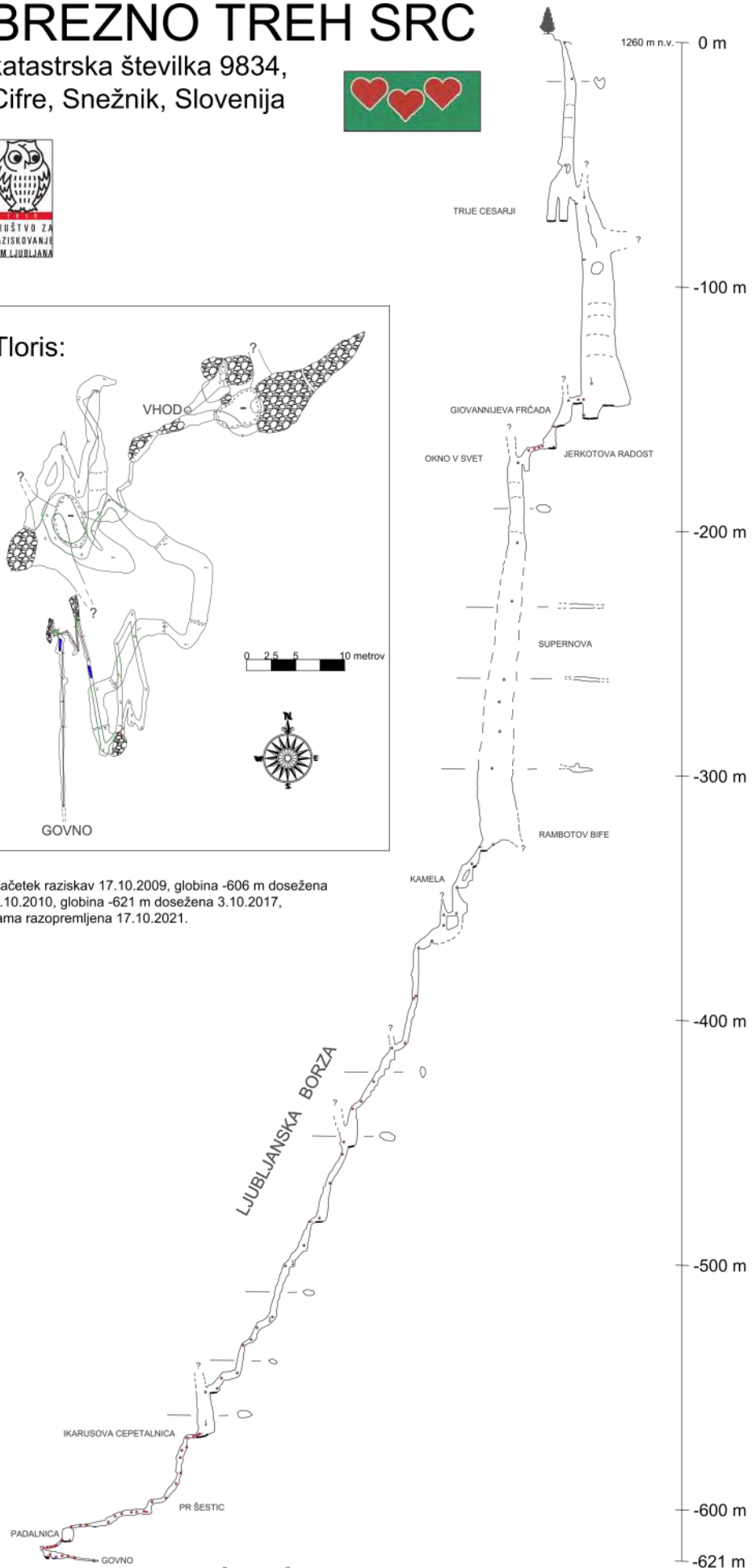
katastrska številka 9834,
Cifre, Snežnik, Slovenija

Tloris:

Začetek raziskav 17.10.2009, globina -606 m dosežena
2.10.2010, globina -621 m dosežena 3.10.2017,
jama razopremljena 17.10.2021.

Brezno treh src. Merili: Člani.
Avtorji: Gregor Pintar, Aleksander
Štrukelj, Janez Vengar, Tomaž
Krajnc. 2021

Merili: Šuštar T., Štrukelj, A., Pintar G., Pintar M., Krajnc T., Vengar J., et al.
Risali: Pintar G., Štrukelj A., Vengar J., Krajnc T.